

Tidsskrift for DANSK-ESTISK SELSKAB

Nummer 56 - Marts - 2010

ISSN 1600-826X

Løssalgpris kr. 40,00

Indhold

DES 20-års jubilæum	4
Kulturinstituttet tilbyder atter danskundervisning	4
Estisk på universitetet	7
Hunden Molly møder forfatteren Paul Kuusberg	11
Et estisk terrormål i Sverige	13
Den hæslige antisemitisme	14
En flygtnings skæbne	17
Sløjfer i Hobro - mod kvindehandel	19
Flexa rekonstrueret	19

MEDLEMSMØDE

Generalforsamling samt foredrag af Estlands ambassadør Meelike Palli

Onsdag den 14. april 2010. Generalforsamling kl. 15,
foredrag kl. 16.30-18.00.

Estlands ambassade, Aurehøjvej 19, Hellerup.

Igen i år inviterer Dansk-Estisk Selskab til generalforsamling på Estlands ambassade i Hellerup.

Efter generalforsamlingen byder Estlands ambassadør i København, Meelike Palli, medlemmerne velkommen til ambassaden og fortæller om året der gik i Estland, særligt med henblik på Estlands forhold til Danmark og Estlands udenrigspolitik i øvrigt.

Dagsorden ifølge vedtægterne.

www.dankestiskselskab.org

DES-Nyt, Dansk-Estisk Selskabs tidsskrift

ISSN 1600-826X

Artikler i DES-Nyt udtrykker ikke nødvendigvis selskabets holdning, men er et forsøg på at beskrive de mangeartede forbindelser mellem Danmark og Estland.

Tidsskriftet udsendes til alle medlemmer af Dansk-Estisk Selskab.
Løssalgspris kr. 40.

Redaktionsgruppen ledes af Peter Kyhn (ansv. redaktør).

Indlæg fra læserne er meget velkomne og kan sendes (helst på diskette eller via e-mail) til redaktøren:

Peter Kyhn, Mannarp 4533, S-242 92 Hörby
Telefon: +46 415 50066 E-mail: peter@horby.nu

Medlemskab tegnes ved henvendelse til
Dansk-Estisk Selskab,
Holsteinborg Godskontor,
4243 Rude
E-mail: holstein@holsteinborg.dk

Kontingent er kr. 175,- for personligt medlemskab eller kr. 700,-
for firmamedlemskab.

Medlemmer inviteres til selskabets arrangementer samt modtager
Dansk-Estisk selskabs tidsskrift, DES-Nyt.

Dette nummer trykkes i 300 eksemplarer. Redaktionen sluttede den 22. marts
2010.

BESTYRELSE:

Greve Ulrich Holstein-Holsteinborg (Formand)	T: 55 45 90 05 E: holstein@holsteinborg.dk
Chefkonsulent Ole Christoffersen	T: 70 13 12 00 E: olc@danskerhverv.dk
Generalløjtnant Kjeld Hillingsø	T: 39 62 23 77 E: kjeld.hillingsoe@teliamail.dk
Direktør Vagn Koch Jensen	T: 70 25 11 91 E: vagn@kochjensen.dk
Redaktør Peter Kyhn	T: +46 415 50066 E: peter@horby.nu
Civilingeniør Jens Peen	T: 45 89 02 44 E: jp@jpbureau.com
Salgschef Filip Rasmussen	T: 55 99 94 17 E: stavreby@rasmussen.mail.dk

DES 20-års jubilæum

Medio september 2010.

Bestyrelsen arbejder med et arrangement, der er fastsat til medio september i år. Vi har fået forhåndstilsagn fra tidligere udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensen og indenrigsminister Bertel Haarder, medgrundlægger af Støtteinitiativet for Liberale i Baltikum. Så snart datoen og stedet er slået fast, giver DES medlemmerne besked.

Kulturinstituttet tilbyder atter danskundervisning

Interessen for at lære dansk har svigtet de seneste år, men nu undervises der igen på Det Danske Kulturinstitut i Tallinn, og efterspørgselen er stigende

Af Thomas Hviid, dansklærer på Kulturinstituttet.

I efteråret så jeg tilfældigvis, at Det Danske Kulturinstitut søgte efter en dansker til at undervise i dansk. Da min kone er estisk og har tidligere deltaget i Kulturinstituttets danskundervisning, syntes jeg, at det kunne være interessant, og da jeg samtidig ved årsskiftet fik et nyt arbejde, hvor jeg ikke længere skulle arbejde om aftenen, meldte jeg mig hos instituttet.

Silvi Teesalu fra instituttet kunne fortælle, at de faktisk havde fået en del henvendelser fra estere, som var interesserede i at lære dansk. De sidste par år havde det været instituttets praktikanter fra Danmark, der frivilligt havde meldt sig selv til at undervise, men den seneste praktikant var ikke så interesseret. Så der havde ikke været undervisning det seneste halve år.

Undervisning i dansk ved kulturinstituttet i Tallinn. Foto: Thomas Hviid

Så jeg tog imod udfordringen og i alt 12 personer – ti begyndere og to fortsættere - meldte sig til undervisningen med start i februar. Da der kun var to fortsættere, der meldte sig til kurset, blev vi desværre nødt til at meddele dem, at det var for lidt til at oprette et hold for dem. Den ene af fortsætterne var i øvrigt min kone, men forhåbentlig kan vi få et fortsætterhold til efteråret, så hun også kan deltage.

Et par enkelte er faldet fra og et par enkelte er kommet til, så i øjeblikket er der ni begyndere. Kulturinstituttet har endda fået flere henvendelser fra dansk-interesserede estere, men vi har nu valgt at sige stop for yderligere deltagere, da det er vigtigst, at de

eksisterende deltagere får mest muligt ud af undervisning.

Heldigvis er esterne rigtigt skrappe til at lære dansk. De fleste har et godt sprogøre og kan flere sprog, og specielt dem der kan lidt tysk, har nemt ved at lære dansk. Da jeg endnu ikke taler specielt godt estisk, forklarer jeg typisk på engelsk, men det giver ikke den rigtige mening, når man oversætter "købe ind" til "buy in". Her kan man i stedet henvise til det tyske "einkaufen", og så finder esterne samtidig ud af, at man faktisk også kan sige "sisse ostma" på estisk.

Eleverne er samtidig også meget motiverede for at lære dansk. Nogle af dem har bedt om lidt ekstra hjemmearbejde, så jeg plejer at sende nogle øvelser i løbet af ugen til dem. Og indtil videre har der været meget få afbud til undervisningen, selvom Tallinns gamle by nærmest har været fyldt op med sne de sidste par måneder. Det er i øvrigt interessant at bemærke, at lidt over halvdelen af eleverne er russiske estere, og aldersforskellen er på mellem 20 og 50 år.

Et par af eleverne er studerende, som har læst eller vil læse i Danmark. Der er også et par stykker, der vil lære dansk af familiemæssige årsager eller har venner i Danmark. Hovedparten af dem lærer dog dansk af arbejdsmæssige årsager.

I gruppen er der f. eks. en mand fra det estiske forsvarsministerium, der til sommer skal arbejde på ambassaden i København. En af eleverne er i øvrigt netop stoppet, fordi hun flyttede til Danmark for at arbejde for Carlsberg.

Silvi Teesalu fra instituttet fortæller, at det primært også har været af arbejdsmæssige årsager, at esterne vil lære dansk. F. eks. var den nuværende chefredaktør for avisen Eesti Ekspress, Priit Hõbemägi, blandt de første kursister, da kulturinstituttet startede med at tilbyde undervisning i dansk helt tilbage i 1991. Han ville lære sproget for at kunne læse nyheder på dansk.

Dengang var det pensionerede lærere fra Danmark, der underviste, og de gjorde det endda gratis som en slags humanitær hjælp. Senere fik man et samarbejde med

Holbæk Sprogskole, som sendte et par lærere til Estland i 1994 og 1995, men ellers har det været estere eller herboende danskere, der har stået for undervisningen.

I 1994 startede universitetet i Tartu med at tilbyde undervisning, og det var instituttets håb, at en af de færdiguddannede kunne undervise. Det er desværre ikke sket, og den generelle interesse for at lære dansk er desværre blevet mindre sammenlignet med i 90'erne. Der har også tidligere været danskundervisning på Tallinns Universitet og Akadeemia Nord, men det er også blevet droppet. Sammenlignet med interessen for at lære norsk og svensk, så er dansk desværre ikke nær så populært.

Det er dog både mit og instituttets håb, at der vil komme flere elever til i fremtiden. Det kræver dog også, at instituttet kan have danskundervisning som et fast tilbud, hvilket jeg forhåbentlig kan hjælpe med.

Hvis der blandt læserne skulle være nogen, der har kendskab til nogen i Estland med interesse i at lære dansk, kan man henvende sig til Det Danske Kulturinstitut i

Tallinn (www.dankultur.ee) eller til undertegnede på t_hviid@hotmail.com.

Estisk på universitetet

af Peter Kyhn.

En række danskere er blevet undervist i estisk i Lund, den gang der dér var undervisning i estisk. Det drejer sig bl.a. om Leif Hannibal, Ole Rasmussen og overtegnede, der alle er medlemmer af Dansk-Estisk Selskab, samt oversætteren og maleren Anne Behrndt Hane. Der har ikke været undervist i estisk i Lund siden 2004, da universitetet dér besluttede sig for at lukke undervisningen i 12 forskellige såkaldte småsprog.

Dermed er det nærmeste sted, hvor estisk undervises, universitetet i Hamborg, men kursusvirksomheden dér kan være begrænset. Jeg har i stedet ringet til den nærmeste professor i estisk sprog, som findes i forhold til Danmark. Han hedder Raimo Raag og har siden slutningen af 1970'erne slået sine folder på det daværende Finsk-ugriska institutionen ved Uppsala Universitet - i dag under-

vises der i estisk og andre finsk-ugriske sprog ved Institutionen för Moderna Språk.

"Tilstanden for estisk som fag og fagets ryg har det bedre end nogensinde tidligere. Først nu forstår jeg, hvilket frygteligt permanent pres jeg har levet under indtil nu - i de sidste mange årtier har vi altid været bekymrede for fremtiden for estisk som universitetsfag. Det er som at være født på ny," siger Raimo Raag til DES-Nyt.

Mirakelkuren for det lille og mange gange eksistenstruede finsk-ugriske fag estisk har været netundervisning.

"For fire eller fem år siden begyndte jeg at beskæftige mig med netundervisning. Jeg udarbejdede internetbaserede kurser i estisk, som viste sig at være overraskende vellykkede, så vi i dag har rigeligt med studenter i estisk. Studenterne befinder sig ikke blot spredt ud over hele Sverige, men også i Norge, Sverige, Estland, Tyskland, Storbritannien og Italien. Hvis man ser på niveau A til C (grundlæggende estisk, red.) så går alle kurser nu over nettet - og det gælder delvis også for vores

D-kursus. Vi har optjent så meget goodwill ved disse aktiviteter, at selv rektor mener, at estisk er et forbillede for andre universitetsfag.”

”Jeg har forelæsninger lagt ud som lydfiler og har lavet en masse selv-løsende øvelser og tests osv. Det var hårdt arbejde: i to år arbejdede jeg fra tidlig morgen til sen aften, typisk fra klokken halv syv til klokken halv ni, også i weekenderne, men der tog jeg ofte en skraber om morgenen. Alt skulle vi selv lave, vi er jo så få, der beskæftiger sig med estisk her - og min hustru Virve er helt optaget med at lede instituttet.”

Hvad skal studenter fra Danmark gøre, der gerne vil læse estisk i Uppsala?

”De skal tilmelde sig via www.studera.nu, men det skal ske hurtigt, inden 15. april. Registrering sker i løbet af juli-august på adressen info@moderna.uu.se. Hvis der så er plads til overs, kan vi også tage sådanne ind, som kom for sent med tilmeldingen i foråret. Det er sket, at vi har været tvunget til at afvise eftertilmeldte studenter, fordi vi ikke kan klare de

store antal. Begrænsningen ligger på 30-35 studenter per kursus. Første år tog vi imod alle, der havde ønske om at læse hos os - og så var der pludselig 50 studenter på A-kurset. Den fejl gentager vi ikke,” fortæller Raimo Raag, som tilføjer, at studiestart 2010 er den 30. august.

Hvad har du så af videnskabelige projekter, når undervisningen nu er inde i smult vande?

”For øjeblikket arbejder jeg med kristen terminologi i ældre estisk og redigerer et samlingsbind med artikler, der er helliget sprog, som blev talt i Sverige i 1600-tallet, f.eks. estisk, livisk, lettisk og dansk. Der er 20 sprog i alt. Så arbejder jeg også på en artikel om Reinerus Broocman, en sønnesøn af lejlighedsdigteren Broocman fra Tallinn, der flygtede til Sverige under Den Store Nordiske Krig. Jeg vil også arbejde videre med den estisk-svenske ordbog og skrive en monografi færdig om svenske låneord i estisk,” lyder det fra Raimo Raag.

Ud over Raimo Raag underviser også fil dr Leelo Keevallik i estisk på nettet.

Estere fra Sverige under konferencen "Estisk sprog og kultur i verden" i Tartu 2008. Fra venstre Maire Vill, Ülle Langel, Raimo Raag, Virve Raag, Mai Raud-Pähm og Sirle Sööt.

Fordelen ved for danske interesserede at lade sig indskrive ved et svensk universitet er dels, at der er fri adgang (på linje med svenskere, men uden særlige prøver) og dels kan man mene, at man derved bringer lidt orden i regnskabet, når Sverige nu insisterer på at lade Danmark betale for 1/4 af sine lægestuderende. Og som en anden sprogmand med initialerne RR, danskeren Rasmus Rask, havde som motto: "Sit Fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette."

For estisks vedkommende er fordelen ved at lære sproget i Uppsala desuden den, at Raimo Raag er en af verdens mest erfarne

undervisere i estisk for fremmedsprogede samt at han er et ukompliceret og behageligt menneske at have at gøre med. Jeg ved ikke, om man også ved Uppsala Universitet kan vælge at aflevere eventuelle skriftlige arbejder på dansk - men det var i hvert fald tilfældet, da jeg i 1990'erne slog mine folder ved Lunds Universitet.

Raimo Raag er født 1953 i Sverige med en estisk far og en svensk mor. I mange år var han lektor i finsk ugriske sprog i Uppsala, men blev i 2001 udnævnt til professor i særskilt estisk. Han er forfatter til en lang række monografier, der ud over ordbøger, sprogkontakter og låneord med udgangspunkt i estisk beskæftiger sig med det estiske sprogs udvikling og esternes situation i Sverige. Han er medlem af Sverigeesternes repræsentantskab og har taget initiativ til at få estisk anerkendt som minoritetssprog i Sverige, noget han dog endnu ikke er kommet igennem med.

I oktober 2008 modtog han Uppsala Universitets pris som dygtig underviser motiveret ved, at han på udmærket vis har forstået at udnytte IT-teknologiens muligheder for undervisning i mindre fag. Læsere af DES-Nyt kender Raag

indirekte, eftersom vi tidligere har skrevet om hans far Johannes Raag, der som tysk soldat i april-maj 1945 leverede våben til den danske modstandsbevægelse. Raimo Raags hustru Virve Raag

er docent i finsk-ugriske sprog, men er som ovenfor nævnt udlånt til den lidet videnskabelige, men desto mere centrale post som institutleder på instituttet for moderne sprog.

Dagblade protesterer mod indskrænkninger i pressefriheden

Tre landsdækkende estiske aviser udkom den 17. marts med en helt tom forside. Dette usædvanlige skridt blev taget som protest mod en ny lov, som for øjeblikket er under behandling i parlamentet. Loven forringer journalisters adgang til at beskytte deres kilder, idet den opregne mere end 50 eksempler på situationer, hvor myndigheder kan forlange, at journalister afslører navnet på deres kilder. Straffen for ikke at afsløre sine kilder i disse tilfælde er bøde op til 500 dagslønninger eller fængsel i op til et år.

Lovforslaget er blevet kritiseret fra internationalt hold og estiske journalister mener over en kam, at loven vil gøre det meget mere vanskeligt at få kilder (whistleblowers som det hedder på moderne

dansk) til at afsløre korrupsion, insiderhandel og andre uhyrligheder, som lettest afsløres af folk, der har kendskab til sagerne inde fra.

Som journalist og estlandsven kan jeg for min del kun sige, at det er meget kedeligt, at Estland, der har gjort sig kendt for åbenhed både i forvaltningen men også i samfundet som helhed, nu vælger at gå den anden vej. På trods af åbenhed er Estland langt fra nået så vidt, at det kan sige sig fra for korrupsion, nepotisme og ganske almindelig snyd, som i de seneste år er blevet afsløret af mennesker, der har haft særlig viden og som har turdet gå til pressen med den. Jeg nævner her i flæng: korrupsion i Tallinn kommune på flere punkter, at man har kunnet købe sig til en bilregistreringsattest hos den statslige myndighed ARK, magtmisbrug i politiet, korrupsion i lang række kommuner i forbindelse med jordreformen og diverse

miljøtilladelser og øverst på denne kransekage står den tidligere miljøminister og partileder for Rahvaliit, Villu Reiljan, under anklage for korruption - og de mange afledte anklager mod Reiljans håndlangere forskellige steder i miljøbureaukratiet. pk.

Hunden Molly møder forfatteren Paul Kuusberg

Vi har for nylig fået hund, en stor sort en af ubestemmelig race, men med et hjerte af guld og ubegrænset overbærenhed for vores tre børn mellem tre og tretten. Mange hundeejere udvikler efterhånden den opfattelse, at netop deres hund er særlig intelligent og har stor indsigt i mange ting. Det kan jeg godt komme i forkøbet: hunden Molly har mange kvaliteter, men nogen særlig intelligens, der afviger fra hundens normale instinktbetonede adfærd, har vi ikke fundet noget som helst spor af.

Vi bor i et hus, der har det, som på svensk kaldes for 'öppen planlösning', altså køkken, spisestue og dagligstue er ud i et. Derudover sover min hustru og jeg med døren åben - undskyld disse intime

detaljer, men det er af betydning for denne lille digression - for så kan vi bedre høre, hvis vores treårige Astrid græder om natten 15 meter væk på sit værelse. Det sker ikke så ofte, men er godt at være forberedt på. For Molly betyder det, at selvom vi beordrer hende til at sove i køkkenet, så vil hun uvægerlig tilslut luske ind på soveværelset og lægge sig foran sin herre og mesters fødder - det er naturligvis min hustru. Jeg har haft hund som ung og husker det meste fra dengang, men en ting, jeg havde fortrængt, er, at hunde, og især hunde i voksenalderen, har meget luft i maven. Og jo større hund, desto mere luft. Så derinde i vores lille soveværelse, hvor vinduerne grundet vinterens bidende kulde ned til 19 grader har været hermetisk lukkede, kan atmosfæren nærmest antage fast form. Det er ikke rart, men den største ulempe, jeg kan tænke på, når det gælder hunden Molly. Og snart er det forår, så vi kan få gennemtræk.

Et hundestinkt, som, har jeg læst hos mange hundekloge, relaterer sig til hundens savn af sine mennesker, er tendensen til at bide i forskellige ting, som er

tilgængelige. Vi har mistet nogle ting af værdi på den måde, men på den anden side giver det børnene en god forståelse af, at det er vigtigt at rydde op efter sig. Jeg har en del bøger, og for at få plads til dem, har jeg, da vi flyttede her til for seks år siden, fyldt en lang fordelingsgang på 18 meter med reoler i den ene side. Vi gjorde faktisk gangen 30 cm bredere, da vi byggede huset, så der kunne være plads til bøgerne. Vi har altid haft bøger hele vejen ned til gulvet, ligesom vi heller ikke har flyttet ting og sager op i sikkerhedshøjde for at undgå pillende børnehænder. Det er gået meget godt - fire-fem kontant formulerede formaninger, når nysgerrigheden kom over poderne, har gjort deres udslag.

Anderledes med hunden Molly - og særlig når den er alene. To gange har den taget fat i et par bøger fra nederste hylde, tættest på gulvet. Den ene gang var det en bibliografi fra Tartuskij Gosudarstvennyj Universitet, altså Tartus Statsuniversitet som det hed dengang, på russisk, fra en gang i 1960'erne. Jeg havde selv reddet dette og en masse andre bind op af skralde-spanden på Finsk-ugriska institu-

tionen ved Lunds Universitet, da den blev lukket og biblioteket gik op i universitetsbiblioteket. Sorgen var ikke stor - jeg havde faktisk selv overvejet, om jeg ikke skulle få noget god strålevarme ud af hele denne serie i stedet for at lade den fylde op i reolen.

Den anden gang var det værre. Til almindelig oplysning vil jeg her indskyde, at jeg i sin tid har interesseret mig en del for sovjetiseringen af den estiske litteratur efter anden verdenskrig, i hvilken sammenhæng jeg har læst mange hyldemeter middelmådig eller direkte dårlig litteratur. En af kommissærerne, de røde chefpolitrukker, der af al kraft sørgede for, at litteraturen i Estland fulgte den til enhver tid i Moskva gældende ideologiske parole, var Paul Kuusberg (1916-2003). Han var 1960-1976 sekretær og 1976-1983 formand for forfatterforeningen i den estiske sovjetrepublik.

Men tilbage til Molly-øjeblikket: Jeg kommer ud i gangen og ser hunden liggende travlt beskæftiget med at gnave i et eller andet - og da jeg med mit brækkede ben humper tættere på, ser jeg, at det er en bog, hun har mellem

kæberne. Fat i kraven på kræet og ryste hende godt samtidig med, at jeg lader skældsordene hagle over hende. Jeg kan som regel, i hvert fald når det gælder min hund, styre mit temperament, men jeg bryder mig virkelig ikke om meningsløs vandalisme. Jeg ser på resterne af bindet - det er bind tre af Paul Kuusbergs samlede værker. "Satans også," råber jeg - for én ting er at få én bog ødelagt, noget andet er at få en hel serie ruineret. Jeg undersøger sagen nærmere og forsøger at huske tilbage til den sommerdag for mange år siden, hvor jeg i et snusket antikvariat i Tallinn sikrede mig disse seks bind Kuusberg for en meget rimelig pris. "Hvordan var det nu - der var noget galt med den serie....," mumler jeg for mig selv. Jo, så huskede jeg det: der var to bind tre og bind fire manglede!

Det er ikke nok til at få mig til at tro på forsynet, men alligevel. En trist og fimbulkold dag i februar uden noget vejromslag i sigte, med grålig sne i 30-40 centimeters højde, hvor man er berøvet sin bevægelsesfrihed og de fleste af de glæder, der gør det umagen værd at bo langt fra alting i en

skånsk bøgeskov - ja, dér kan sådan et tilfælde godt glæde en. Jeg kastede resterne af det ene sønderbidte bind tre i brændeovnen og dagen var pludselig lidt mindre kold og trist. pk.

Et estisk terrormål i Sverige

Sverige modtog ca. 25.000 estere efter anden verdenskrig, da de flygtede forud for Stalins besættelse af landet. En af disse er blevet berømt igen verden over, da det kom frem, at det amerikanske forbundspoliti FBI i oktober sidste år havde anholdt en kvinde, der mistænkes for attentat mod "en svensk statsborger". For nylig anholdt politiet i Irland i Waterford og Cork endvidere syv personer, der angiveligt også har haft planer om at udøve attentat mod "en svensk statsborger".

Denne svenske statsborger er naturligvis Lars Vilks, den svenske kunstner, der er bosat i nærheden af Höganäs i Skåne. Hans forbrydelse er, at han har afbildet profeten Mohammed ikke som almindelig hund, men som såkaldt 'rondellhund', altså en figur, kunstneriske og anarkistiske sjæle

placerer i udvalgte svenske rundkørsler. Mere om dette fænomen kan opleves på Lars Vilks' blog vilks.net eller på vilksdogs.se

"Skulle han være ester?," hører jeg de ærede læsere protestere. Men ja, fordi mandens fulde navn er Lars Endel Roger Vilks, er født i Helsingborg i 1946, eller som det hed dengang, Hälsingborg. Lars er svensk; Roger, udtalt ['rågøɾ], er det også og Vilks kan være hvad som helst – måske et gammelt soldaternavn som Blixt eller Stark. Men Endel, det er så estisk, som det kan være – og så giver efternavnet også mening. Måske sydestisk, med en vis lettisk afsmitning, men måske slet og ret det estiske ord vilks!, et udråbsord, der betyder hurtigt!, som et lyn!

Denne hurtighed kan han behøve, for da den lokale presse besøgte kunstneren i dennes lille lejede hus, viste det sig, at Vilks modsat Kurt Westergaard i Århus hverken har livvagt eller elektroniske alarmer til at beskytte sig med eventuelle attentatmænd. En god ven har dog foræret Lars Vilks en god, kraftig økse, som nu er placeret ved døren, hvis der skulle komme besøgende med ondt i sinde.

Vilks har så vidt jeg ved aldrig bekendt sig som ester i nogen offentlig sammenhæng. Men det betyder ikke alverden, for i 1946 (og i en lang periode lang op i 1970'erne) gjaldt det for esterne i Sverige i følge den liberale stats- og videnskabsmand Bertil Ohlin at kaste sin estiske identitet bort og blive som svenskere så hurtigt som muligt. Så derfor blev Vilks både Lars og Roger, men alligevel holdt forældrene fast i det lille irriterende Endel. Han smeltede ikke helt ind og Endel blev alligevel ikke helt 'en del' af folkhemmet. pk.

Den hæslige antisemitisme

Sådan lød lederen i den våde søndagsberlinger, som vi fik i postkassen den 14. marts. Fru Knudsen havde læst svenske aviser fra februar måned og kolporteret deres indhold videre til sine egne. Hun mente, at det var "rystende læsning" om antisemitisme i Sverige og stillede endvidere det let dum-naive spørgsmål: "Har vi den også herhjemme?" Ja, gu' pokker har vi den også herhjemme. Som en af kommentarerne på berlingske.dk formulerede det: "Prøv at tage kalot på og gå en tur på Tingbjerg – men husk at tage løbeskoene på."

Jeg citerer videre fra lederen, så De, kære DES-Nyt-læser, kan få indblik i materien og hvorfor denne leder overhovedet har relevans for medlemmer af Dansk-Estisk Selskab.

”Hvis ikke man vidste bedre, så skulle man tro, at man befandt sig i 1930erne i Tyskland, når man læser, hvad der sker med jøderne i Malmø. Jøderne udsættes for overgreb af helt uhyrlig karakter, får skyld for alt, hvad Israel foretager sig. De bliver chikaneret, hånet og overfaldet, ligesom synagoger og gravpladser skændes. Alt sammen desværre af grupper i indvandremiljøet, som burde vide bedre, fordi mange af dem angiveligt er rejst til Sverige for at opleve frihed og demokrati. ”

Og NU kommer det:

”For at føje spot til skade, så er Malmøs borgmester også en del af problemet. Ilmar Reepalu, som er født i Estland, er socialdemokratisk borgmester i den svenske storby. Han bagatelliserer problemerne og støtter – ifølge svenske aviser – helt åbent mange af de aktioner, der foregår mod jøderne. Som altid kamoufleres antisemitismen som en antiisraelsk holdning.

Borgmesteren bortforklarer volden mod jøderne som et resultat af Israels politik i de besatte områder.”

Så meget fra fru Knudsens hånd. Desværre prægtes lederen af manglende kendskab til dels esterne i Sverige og dels til Ilmar Reepalus politiske situation i Malmö. Det er ganske irrelevant i sammenhængen, at Reepalu er fra Estland – et land, der i modsætning til så mange andre i Østeuropa ikke var præget af nævneværdig antisemitisme. Lille Ilmar var 11 måneder, da hans forældre flygtede over Østersøen i 1944. Reepalu blev - i modsætning til de fleste estere i Sverige, der alle flygtede fra et socialistisk diktatur – socialdemokrat og det har han været med hud og hår siden opvæksten i 50'ernes Motala. Han er med andre ord sosse først, assimileret svensker siden og ester et eller andet sted langt nede ad listen.

Malmös
borgmester,
Ilmar Reepalu
Foto: Malmö stad

Sagens kerne er, at Reepalu ønsker at bevare magten i Malmö og det kan han ikke, hvis han lægger sig ud med indvandrerbefolkningen i ghettoer som Rosengård, hvor man i stor udstrækning stemmer til venstre for midten - eller bliver på sofaen. Derfor overtager han arabernes retorik og undlader at give disse og andre mellemstlige indvandrere noget som helst ansvar for den stigende antisemitisme, som man ser i dag – både i Danmark og Sverige.

Dette ser man klart i den artikel fra februar måned i Skånska Dagbladet, som gav ophav til hele balladen. Der siger han, at "vi hverken vil have zionisme eller antisemitisme i Malmö" – altså: han overtager arabernes sædvanlige ligestilling af zionisme og antisemitisme (hvilket han siden har beklaget). Han påpeger endvidere meget opportunt, at der har været en række problemer med antisemitisme fra højre side i det politiske landskab, men undlader helt at forbinde indvandregrupper i Malmö med nogen form for antisemitisme på trods af, at Skånska

Dagbladet netop i en artikelserie havde rullet stribevis af eksempler frem på, at det netop er derfra, at den aktuelle antisemitisme i Malmö stammer og praktiseres.

Ilmar Reepalu er en stærk bykonge, der af mange, indtil de ulyksalige udtalelser i Skånska Dagbladet, er blevet set som det eneste eksempel på socialdemokratisk lederskab i praksis i Sverige i dag – Mona Sahlin har kun været en begrænset succes som oppositionsleder, Stockholm er borgerlig og Göteborg har været "mellem bykonger". Siden sin opstigen til magten i 1994 har Reepalu forsøgt at drive den gamle, let affældige industriby Malmö ind i det 21. århundrede. Reepalu er uddannet arkitekt, så han er vant til at lave en plan og følge den slavisk. Metoderne i Malmö har været hårde og altid med sans for, hvad magtens væsen består af. Jeg tror, at Reepalu i denne sag er blevet meget overrasket over reaktionen på, at han har blotlagt magtens væsen i Malmö og sin egen himmelråbende uvidenhed, når det gælder historie og politik uden for Malmö kommunes grænser.

¹ Lille Ilmar, estisk Väike Ilmar: Det er naturligvis et ordspil på den estiske forfatter Friedebert Tuglas' barndomsskildring "Väike Illimar" fra 1937.

Som hverdagslæser af Skånska Dagbladet kan jeg endvidere se yderligere et gran af komik i hele denne historie. Skånska Dagbladet er en avis, hvis politiske tilhørsforhold er Centerpartiet, Sveriges gamle bondeparti, og redaktionen hælder til partiets gamle socialistisk-liberale side, med stor sympati for socialdemokraterne. Helt konkret har avisens lederskrubber Jan A. Johansson og Lars J. Eriksson utallige gange rost Ilmar Reepalu til skyerne for dennes

energi og engagement for Malmö - lidt servilt har det virket på mig som læser - og været benovede over, at Malmö har så energisk og højt anset borgmester. Derfor er det nu ekstra morsomt at se den fejde, der har kørt i Skånska Dagbladets spalter, hvor Reepalu beskylder avisen for fejlцитater og forvanskninger, men hvor chefredaktør Johansson - heldigvis overbevisende - har bakket sine journalister op og afvist Reepalus jammerklage. pk.

En flygtnings skæbne

Fra tid til anden beskæftiger pressen sig med spektakulære sociale sager, der mest handler om, at vores velfærdssamfund fejler eller kommer til kort. Jeg stødte på en for nogle dage siden og det drejede sig om en mand ved navn Embo Polver. Jeg kendte udmærket navnet, som jeg huskede fra medlemsfortegnelsen for Eesti Kodu, da min hustru var formand for den forening 1999-2003. Jeg huskede også fra fortegnelsen en Kyra Polver og også, at de to, trods det særprægede efternavn, ikke havde samme adresse. Jeg havde dog aldrig set nogle af de

to, selvom min hustru og jeg i ti år eller mere deltog i samtlige Eesti Kodus arrangementer. Under alle omstændigheder kan man i BT for den 2. juni 2009 læse, at den 82-årige Embo Polver i maj 2009 sammen med sin 62-årige søn tog livet af sig ved at hoppe ud fra Knippelsbro med blylodder i lommerne.

Embo Polver var født i Estland i 1927 og var formentlig blevet mobiliseret til det tyske luftværn, inden han kom til Danmark i 1945. Selvom Danmark ikke var specielt villig til at beholde sine baltiske

flygtninge efter anden verdenskrig, blev han i Danmark, hvor han giftede sig med sin syv år ældre landsmand Kyra Polver, der uddannede til læge i Danmark. Embo og Kyra fik en søn, men da sønnen var 7-8 år blev de skilt. Embo var sportsmand og interesserede sig for basketball, som han bl.a. spillede sammen med sin landsmand Lembit Treufeldt i foreningen USG i København. BT mener, at Embo faktisk var med til at bringe basketball til Danmark – og det er da meget muligt, da jeg i forskellige arkiver har set oplysninger om nogle af de første basketballkampe i Danmark, som blev spillet mellem estiske og litauiske flygtninge i sommeren 1945.

Embo tog sig af sønnen, der i de sene teenageår blev diagnosticeret med skizofreni. Derefter koncentrerede Embo sig om at passe sin søn og trak sig ind i sig selv. Meget senere blev Embo Polver bekendt med forfatteren Erik Graff via et radioprogram, hvor Graff fortalte om sin bog "Hvem, hvad, hvor er GUD". Graff beskriver over for BT Polver som en meget ensom mand, grænsende til det paranoide, der ikke havde tiltro til det offentlige system. På det

sidste mærkede Polver, at hans kræfter begyndte at svinde og bad Graff om at tage sig af sin søn, når han var død. Graff afviste at lade ham bo hos sig, men lovede at hjælpe ham i forhold til myndighederne. I BT kommer det frem, at Graff aldrig havde mødt Embo Polvers søn samt at Polver havde sagt til Graff, at sønnen led af epilepsi, ikke skizofreni. Moderen Kyra Polver havde jævnligt besøgt sin tidligere mand og sin søn, men hun døde i 2007.

Embo Polver søgte om og fik bevilget en plejehjemsplads af Frederiksberg kommune, hvor han boede på Borups Allé. Han fik dog ikke en plads til sin søn, da distriktspsykiatrien mente, at han skulle have et andet tilbud. Vi ved det ikke, men det ser ud til, at det er denne modgang, som foranlediger far og søn til at ende deres liv i begyndelsen af maj 2009. De bliver meldt savnet den 6. maj, men deres lig bliver ikke fundet før en uge senere forskellige steder i Københavns havnekanal. pk.

Sløjfer i Hobro - mod kvindehandel

Mariager Fjord Soroptimistklub var igen i år på banen for at markere kvindernes internationale kampdag ved 6. marts at sælge sløjfer til støtte for sagen "Stop handel med kvinder".

- Vi har faktisk rigtig gode erfaringer med salget. Vi er den fjerde bedste klub ud af 71 i Danmark, siger koordinator Inger Marie Roland.

Som privilegerede kvinder i et velfærdssamfund føler Soroptimisterne, at det er en pligt at gå ind i kampen mod handel med kvinder.

- Vi vil derfor sælge sløjfer til hjælp til rehabilitering og hjemrejse for disse hovedsageligt baltiske kvinder, fortæller koordinatoren.

- Vi er taknemmelige for at de forskellige forretninger tager vel imod os samt for folks velvillige støtte til projektet, siger Inger Marie Roland.

Soroptimisterne er en verdensomspændende organisation af aktive kvinder, der arbejder for at fremme kvinders og børns vilkår (Hobro Avis 2. marts 2010).

Flexa rekonstrueret

Danske Flexa, der producerer børnemøbler, er blevet rekonstrueret efter tab på op imod 350 mio. DKK siden 2007. Det meste af selskabets produktion ligger i Estland, hvor koncernens aktiviteter også omfatter hotel- og landbrugsvirksomheden Kalvi Möis, pellets- og landbrugsvirksomheden Rannu Rukkilill samt Flexa Heat, der også producerer pellets.

Efter omfattende tab i 2008/09 havde Flexa en negative egenkapital på ca. 160 mio. danske kroner. Kreditorer, hovedsagelig banker som Danske Bank og Nordea, gik ind og dannede et nyt holdingselskab, Flexa4Dreams, der nu kontrollerer aktiviteterne i selskabet. Det betyder, at grundlæggerne, familien Lykke Jensen med faderen Henning Lykke Jensen og sønnerne Per og Søren, nu er helt ude af billedet og har tabt deres ejerskab i Flexa.

"Planen er at selve de aktiviteter fra, der ikke har noget at gøre med salg eller produktion af møbler, herunder pelletsfremstilling i Estland og skoven i Rusland," siger Ole Borch, der er formand for be-

styrelsen for de dele af aktiviteterne, der skal sælges fra, til Horsens Folkeblad.

news2biz har talt med formanden for bestyrelsen for Flexa4Dreams, Preben Ritter. Han afviser at svare på spørgsmål og henviser til Ole Borch, der ikke vendte tilbage, før dette blad gik i trykken.

Restaureringen af det meget forsømte gods Kalvi Mõis på Estlands nordkyst ca. 200 km øst for Tallinn var en af Flexa-grundlæggeren Henning Lykke Jensens yndlingsprojekter. Nu kan det være, at slottet og landbruget omkring det snart bliver udbudt til salg.

Illustration: Kalvi Mois

Ritter har allround erfaring fra dansk og svensk møbelproduktion. Han er dansker, men var indtil for kort tid siden adm. direktør for den svenske møbelindustri svefab i Alingsås i det sydlige Sverige. Selskabet er lige nu i færd med at lukke ned efter at det har tabt sin altoverskyggende kunde, IKEA. I henhold til de sidst tilgængelige tal omsatte Flexa Eesti for 306 mio. EEK i 2007/08 og havde et

tab på ikke mindre end 89 mio. EEK.

Samme år omsatte Kalvi Mois inklusive Rannu Rukkilill og diverse pelletsproduktion 174 mio. EEK og havde en mindre tab på 5 mio. EEK. I 2006/07 var de tilsvarende tal 165 mio. EEK og et overskud på lige under 20 mio. EEK. Hotellet gav kun 13 mio. EEK, mens resten stammede fra træindustri, pellets og landbrugsprodukter. Kalvi Mõis har 66 ansatte.

Flexagruppen har i alt en gæld til bankerne på 450 mio. DKK, hvoraf Kalvi Mõis i bidrager med 72 mio. EEK fra et lån, der er optaget hos Nykredit Bank.

Ud over de estiske aktiviteter har Flexa en fabrik i Suzhou i Kina samt et russisk skovselskab og en 30-årig skovkoncession på 813.000 hektar i russisk Karelen. Virksomheden har endvidere 80 ansatte i Danmark. (news2biz.com)